

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК "ГУЦУЛЬЩИНА"

№3-4 (44-45)
2013 р.

Служить цій справі заповідній -
Це верх премудроців земних.
Лиш той життя і волі гідний,
Хто б'ється день у день за них...
(Гете Й.-В.)

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ВІСНИК НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ "ГУЦУЛЬЩИНА"

МАРІЯ ВЛАД - НАТХНЕННИК ТА ІДЕЙНИЙ НАСТАВНИК НАЦІОНАЛЬНОГО ПРИРОДНОГО ПАРКУ «ГУЦУЛЬЩИНА»

6 серпня 2013 року у візит-центрі НПП «Гуцульщина» відбулася незабутня зустріч з українською письменницею, педагогом та журналісткою, громадською діячкою Марією Влад.

Марія Миколаївна авторка трьох прозових книжок, численних ліричних та релігійних збірок. Працювала журналісткою, зокрема в газеті "Літературна Україна", і редактором журналу *Welcome to Ukraine*. На Українському радіо вела культурологічні програми. Член НСПУ з 1972 р. Поезії та статті друкувалися в багатьох країнах світу. 1980-1988 рр. - працювала в газеті "Літературна Україна". Працювала в РУСі, була софундатором створення Жіночої громади РУХу, Спільки солдатських матерів.

Учасник багатьох вітчизняних і зарубіжних наукових, релігійних, літературних форумів і конференцій, автор радіопубліцистичних програм.

2003 року стала лауреатом премії "Благовіст" за книжку "Який цей світ". В 2009 році дипломантка конкурсу "Коронація слова" за роман "Святий Йосиф Обручник". Марію Влад нагороджено офіцерським Хрестом з мечами, орденом княгині Ольги III ступеня та журналістською відзнакою "Золоте перо".

Марія Влад брала активну участь у створенні НПП "Гуцульщина", а згодом стала його натхненником та ідейним наставником. Підтримка нашої установи такою видатною особистістю була і залишається на цей час надзвичайно важливою. Зустрічаючись з керівниками різних рівнів - від села і до столиці нашої держави, а також виступаючи безліч разів в прямих ефірах на телебаченні та радіо, вона переконувала

як чиновників, так і простих громадян про величезну роль НПП "Гуцульщина" у збереженні й примноженні природного багатства для нинішніх і прийдешніх поколінь.

З великим зацікавленням прийшли на довгоочікувану зустріч працівники Парку і численні гості - талановитий художник Косівщини Анатолій Калитка з дружиною, професор Нестор Библюк, відомий науковець, кандидат с.-г. наук Василь Гуменюк, письменник Василь Шкурган, голова Союзу українок Косівщини Ганна Богдан, митець Катерина Сусак, просвітянин Володимир Тутуруш та багато інших, які мали честь поспілкуватися з нашою видатною землячкою Марією Влад.

Розмову Марія Миколаївна вела скромно і по родинному, а розпочала, як вона вважає, зі свого найбільшого творчого здобутку "Святого Йосифа обручника". Робота над книгою, - сказала пані Марія, - наблизилася мене до Бога та по-справжньому, на прикладі Святої родини, розкрила суть таїнства подружнього життя. Справді, неможливо переоцінити роль цієї праці для підрастаючого покоління, сім'ї, родини. Єпископ Софрон Мудрий в своїй передмові до книги, благословляючи її до друку написав: "... цей твір стане бажаним духовним читанням для Українських юнаків і дівчат, які готуються вступити у подружній стан... Це особливо актуально з огляду на загрозливий духовний і моральний стан сучасних сімей в

Україні і світі...”

Відтак присутні мали змогу доторкнутися до справжньої поезії, почути сповідь людини, яка пройшла через складні життєві перепони й випробування.

Авторка прочитала кілька своїх віршів з книги “Світло слова”: “Привіт, Києве!”, “Дідівщина”, “Чиста злива”, “Я - Україна” та інші.

Перший розділ цієї книги “Гуцульський світ” сповнений лірикою, любов’ю до рідної Гуцульщини, її історії, культури і традицій, до родини і природи, вона також проникнена духом патріотизму, свідомої громадянської позиції та душевного тепла, тому має

надзвичайно потужний емоційний заряд...

У другому розділі книжки “Перехід” авторка переходить до християнських мотивів як свого глибокого життєвого переконання. Так описати велич Небесного Отця, гріхопадіння і покаяння людини, зцілення душі і любов до Бога може тільки глибоко-віруюча людина.

Присутні слухали поетесу, затамувавши подих, бо вона була щирою, справжньою і позитивною. А потім було живе спілкування - про творчі задуми, про сенс життя, про честь і чесність, про майбутнє нашої держави, української мови тощо.

Працівники парку довго

не відпускали гостя, бажаючи отримати від нього відповіді на болючі питання сьогодення, а Ольга Іванівна Гарасим’юк, зачарована творчістю видатної поетеси, прочитала з її збірки вірш “Пророцтво бажань”.

Немає сумніву, що в душах усіх, хто був присутній на зустрічі з Марією Влад, проростуть зерна добра, любові до Господа і ближнього свого, а також до своєї рідної землі.

Юрій СТЕФУРАК,
заступник директора з наукової роботи
НПП “Гуцульщина”

Із поезій Марії Влад: “Перед пам’ятником” (з книги)

“Віддушину”

Дар мови – дар спасіння бережи.
Ліпше внімій, аніж плети без змісту.
Пусте слівце устами придержи:
за кожне треба буде відповісти.

Гріхи смертельні – пиха, ласість,
нечистота й заздрість,
обжерство, гнів, лінивство -
всі є у нас, ми їм забули лік...
Ми через них душе,
втрачаєм Божу ласку.
Покаймося, бо згинемо навек.

Днями наша землячка Марія Влад відзначатиме свій день народження. Колектив НПП “Гуцульщина” бажає Вам, шановна Маріє Миколаївно, щоб у Ваш дім не забувала дорогу радість, щоб Ваші життєві шляхи стелилися золотим колоссям, а щастя сіялося добірним зерном.

Нехай завжди у Вас нуртує незборима енергія, невичерпним буде джерело, яке дарує здоров’я, життєдайну силу. Зерна Вашої невтомної праці і щирої душі проростають добром, любов’ю, красою.

Зичимо міцного здоров’я, безмежного щастя, бадьорості, наснаги та нових творчих злетів.

Божого благословення Вам і Вашій родині на многії, благії літа!

МІЖНАРОДНИЙ ЕКОЛОГІЧНИЙ ФОРУМ

Ювілейний Міжнародний екологічний форум “Довкілля для України”, який відбувся цього року у столиці нашої держави, був присвячений 10-й річниці проведення у Києві 5-ї Всеєвропейської конференції міністрів охорони навколишнього природного середовища “Довкілля для Європи”.

У церемонії відкриття брали участь: Міністр екології та природних ресурсів Олег Проскураков, перший заступник Голови Апарату Президента України Ірина Акімова, перший заступник керівника Комітету Верховної Ради з питань екології Олег Лукашук, радник прем’єр-міністра України Анатолій Толстоухов.

Після огляду експонатів міжнародної виставки, в якій взяли участь більше 100 вітчизняних і

зарубіжних підприємств екологічної спрямованості, наукові інституції, місцеві органи влади, громадські “зелені” структури, організатори та гості Форуму-2013 відкрили роботу Конференції “Ріо+20: перспективи розвитку в українському вимірі”.

Національний природний парк “Гуцульщина” є постійним учасником Міжнародних екологічних форумів. Виставкова експозиція НПП “Гуцульщина” цього разу була у складі комплексної виставки

“Національні природні парки та заповідники України”. На ній успішно та колоритно презентували природу і мистецтво Гуцульщини заступник директора – начальник відділу рекреації та благоустрою – Анастасія Костюк, начальниця відділу екологічної освіти – Катерина Лаврук, провідний фахівець з рекреації та благоустрою – Ольга Гарасим’юк, завідувач лабораторії екологічного моніторингу – Юрій Петричук. Виставкова

експозиція НПП “Гуцульщина” була надзвичайно колоритною, різнобарвною та яскравою. Окремо було представлено виставкову композицію “Традиції Великодних свят на Косівщині”. Привертала увагу зроблена з квітів велика, неповторної краси писанка висотою 1 м, гарні прекашені Великодні кошики – творчі роботи кандидата мистецтвознавства, майстра-кераміка Марії Гринюк та майстра різьби по дереву Василя Корпанюка. Найкращі космацькі писанки, вишиті рушнички, паски, сирні коники та сирно-молочна продукція додавали яскравого забарвлення та привертали увагу відвідувачів. На виставці були представлені також настоянки та чаї з лікарських трав, дикоростучі плоди, ягоди та продукція із Пасіки Святого Миколая. Без перебільшення слід зазначити, що виставка НПП “Гуцульщина” постійно збирала біля себе велику кількість відвідувачів, які захоплюючись оглядали її та щиро спілкувались з працівниками

Парку. Нам приємно було впродовж п’ятнадцяти хвилин спілкуватись з послом Японії в Україні Тоїчі Саката, змістовним і корисним було розмова з представницькою делегацією Італії та інших країн. Серед відвідувачів було багато відомих науковців, представників наукових та освітніх установ країни, працівників різних міністерств та відомств.

В рамках Міжнародного екологічного форуму відбувались засідання, круглі столи та конференції. Працівники парку взяли участь у засіданні круглого столу “Нарощування потенціалу для збереження біорізноманіття в Україні: формування мережі викладачів і практиків зі збереження біорізноманіття з метою підвищення рівня екоосвіти в установах природно-заповідного фонду” та у роботі секції “Розширення мережі територій та об’єктів природно-заповідного фонду: цілі, завдання, методологія”.

За підсумками проведеного форуму Національний природний

парк “Гуцульщина” нагороджений дипломом. Успішна участь Парку у Міжнародному екологічному форумі – це результат творчої праці всього колективу, а також ми щиро вдячні заступнику директора КДПДМ Марії Гринюк, поету Василю Шкургану, директору рекламного агентства “Карпати інфо” Василю Корпанюку, директору МП “Сюрприз” Лідії Ярич, народним майстрам Косівщини – Богдану Ходану з Сводної, Галині Грималюк з Річки, сільським головам Шепота та Брустурів Галині Ткачук і Марії Петрашук, вихованцям гуртка “Писанкарство” Прокуравської ЗОШ І-ІІ ст. (кер. Галина Грималюк) за допомогу у підготовці до виставки.

Віталій ХОДАН,
заступник начальника відділу
рекреації та благоустрою
НПП “Гуцульщина”

ВІДБУВСЯ КРУГЛИЙ СТІЛ «10 РОКІВ КАРПАТСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ В УКРАЇНІ»

На базі НПП "Гуцульщина" відбувся круглий стіл "10 років Карпатської конвенції в Україні: досягнення, неререалізовані можливості, ризики, перспективи", в якому взяли участь представники 15 громадських вітчизняних та міжнародних екологічних формувань і науковці 7 установ ПЗФ та ВУЗів. Вів його голова екологічно-гуманітарного об'єднання "Зелений світ", член правління Української Гельсінської спілки з прав людини Степаненко О. М.

Першою було заслухано доповідь директора НПП "Гуцульщина" Пророчука В. В. "Реалії та перспективи функціонування НПП "Гуцульщина". Доповідач акцентував увагу присутніх на позитивних сторонах діяльності Парку за 10 років, разом з тим вказав на невирішені проблеми. Зокрема, впродовж 10-ти років НПП "Гуцульщина" не може отримати державного акту на право постійного землекористування через ряд об'єктивних і суб'єктивних причин. Василь Васильович запропонував на державному рівні розробити та розглянути спрощену систему відведення земель установам ПЗФ та здійснення природоохоронних заходів. Серед причин стримання розвитку установ ПЗФ, рекреаційного використання території було названо недосконалу законодавчу базу. Доповідач також зауважив, що настав час взяти під охорону всі Карпати, оскільки їм загрожує екологічна небезпека, яка полягає в надмірних вирубках, нераціональному природокористуванню.

Наступною була доповідь "Екологічні проблеми Косівщини в контексті реалізації положень Карпатської конвенції", яку зробив перший заступник голови Косівської РДА Грималюк І. Ф. Він гостро критикував недосконалий державний підхід до проведення рубок головного користування (суцільних рубок). Маючи 30-річний досвід роботи у галузі лісового господарства, Іван Федорович підкреслив, що в 60-их роках вік рубок дерев був 150 років. Пізніше його було понижено до 120 років, згодом до 80-ти років, а в даний час вже рубують в 60-літньому віці. Таке значне зменшення віку рубок є не обгрунтованим і веде до негативних наслідків. За його твердим переконанням, про що він неодноразово заявляв на різних рівнях, основною причиною

повеней, зсувів, інших стихійних лих є надмірне вирубування лісів. Створення національного природного парку "Гуцульщина", у якому він брав безпосередню участь будучи головою екологічної комісії районної ради, відіграло свою позитивну роль щодо збереження цінних природних комплексів Косівщини. Беззаперечним позитивним моментом щодо збереження Карпат є створення національних природних парків у Верховинському, Путильському, Вишницькому районах регіону Гуцульщини. Доповідач зазначив позитивну роль установ ПЗФ у збереженні рослинного і тваринного світу, категорично висловився

проти спроби деяких сил відновити полювання на природно-заповідних територіях.

Директор інформаційного центру "Зелене досьє" Тамара Малькова презентувала проект "Карпатська культурна спадщина - під захистом Карпатської конвенції".

Надзвичайно цікавою була доповідь доцента Львівського національного університету ім. І. Франка Брусак В. П. "Сучасний стан розробки і впровадження екологічної мережі в Українських Карпатах". З допомогою мультимедійних засобів Віталій Пилипович продемонстрував ріст установ ПЗФ в Карпатах після прийняття Рамкової конвенції "Про охорону довкілля та сталий розвиток Карпат".

Не менш цікавою була доповідь директора еколого-географічного фонду, м. Львів, Зінько Юрія Володимировича "Туризм в Українських Карпатах в контексті

протоколу зі сталого розвитку". Доповідач, спираючись на аналіз діяльності туристично-оздоровчих закладів Карпатського регіону, продемонстрував негативні наслідки впливу їх діяльності на стан довкілля, він наглядно показав модифікацію екотуризму в екоотримизм.

Надзвичайно зацікавила учасників круглого столу доповідь "Збереження історико-архітектурної спадщини Гуцульщини", яку зробив начальник наукового відділу, кандидат біологічних наук Держипільський Л.М. Він захоплює розповід та наглядно продемонстрував наукові дослідження античних сакральних об'єктів і топонімів Косівщини.

Зокрема, античні святилища Космача, Снідавки, Яворова та інших населених пунктів, окремі з яких мають вік понад 30 тис. років

Всі учасники круглого столу були активними, брали участь в обговоренні, внесли чимало цінних пропозицій, які увійшли до прийнятого тексту резолюції.

Учасники круглого столу також прийняли звернення до Комітету Верховної Ради України з питань екологічної політики, природокористування та ліквідації наслідків Чорнобильської катастрофи стосовно законопроекту про полювання на заповідних територіях.

Анастасія КОСТЮК,
заступник директора -
начальник відділу
рекреації та благоустрою
НПП "Гуцульщина"

ДІЯ НАУКОВО-ТЕХНІЧНА РАДА НПП «ГУЦУЛЬЩИНА»

Відбулась двадцять перша науково-технічна рада Національного природного парку "Гуцульщина". Відкрив її голова, директор НПП "Гуцульщина" Василь Пророчук, який зазначив, що нами перегорнута сторінка 10-річної діяльності Парку. Проведено заходи з відзначення ювілею, на 20 НТР проведено підсумки всесторонньої його діяльності за цей період, але це вже в минулому. На сьогоднішній день перед працівниками Парку стоять нові завдання. Ми будемо нарощувати темпи і, враховуючи 10-літній досвід, удосконалювати природоохоронний, науково-дослідний, еколого-освітній, рекреаційний та господарський напрямки роботи Парку. Василь Васильович висловив сподівання, що в найближчій перспективі нарешті будуть вирішені основні проблемні питання, зокрема виготовлення Державного акту на право постійного користування землею, які гальмують не тільки діяльність парку, а і розвиток регіону загалом.

Про стан збереження природних екосистем на території НПП "Гуцульщина", що увійшла до його складу з вилученням у землекористувачів, доповів начальник відділу служби державної охорони та збереження природних екосистем Парку Іван Кашевко. Його доповідь визвала велику зацікавленість, а тому було чимало запитань. Кандидат технічних наук Юрій Боечко звернув увагу доповідача на недостатню роботу з облаштування місць відпочинку та на засміченість придорожніх лісових територій. Директор РП "Райагроліс", голова комісії Косівської районної ради з екологічних питань Дмитро Никифорак, який був запрошений на засідання наукової ради,

запропонував прийняти рішення, щоб всі лісокористувачі території ПЗФ щорічно подавали матеріали про стан збереження природних екосистем на своїх територіях, в тому числі по спеціальному природокористуванню, на розгляд профільної комісії Косівської районної ради та наукової ради Парку, що було одностайно підтримано членами НТР.

Роботу відділу служби державної охорони та збереження природних екосистем НПП "Гуцульщина" визнано задовільною.

Другим розглядалось питання про програму збереження та відтворення рідкісних видів макроміцетів. Доповідав Юрій Петричук, завідувач лабораторії екологічного моніторингу НПП "Гуцульщина". З допомогою мультимедійних засобів він представив на розгляд НТР розроблену програму, яка, з окремими побажаннями, була погоджена і рекомендована на затвердження в Мінекології України.

Традиційно на науковій

раді були розглянуті матеріали чергового тому "Літопису природи" НПП "Гуцульщина". Доповідач, кандидат біологічних наук, начальник наукового відділу Любомир Держипільський, детально зупинився на результатах досліджень по окремих розділах десятого тому Літопису природи. Члени НТР дали позитивну оцінку щодо проведеної роботи. Директор Яворівської ЗОШ І-ІІІ ст., кандидат педагогічних наук, член-кореспондент АПН, народний вчитель України Петро Лосюк висловив побажання про необхідність публікації матеріалів досліджень в спеціальних та публічних виданнях, оскільки про такі колосальні напрацювання має знати широке коло людей. Петро Васильович також подарував НПП "Гуцульщина" дві останні монографії бібліотеки гуцульської школи.

Наступним питанням порядку денного був розгляд проектів лімітів на спеціальне використання природних ресурсів в 2014 році. Наукова рада погодила ліміти на спеціальне використання природних ресурсів НПП "Гуцульщина". ДП "Кутське лісове господарство" не належним чином підготував матеріали, тому члени наукової ради рекомендували дирекції цього підприємства доопрацювати їх відповідно до вимог чинного законодавства та подати на розгляд бюро НТР. РП "Райагроліс" проекти лімітів на спеціальне використання природних ресурсів на 2014 рік не подавав.

Юрій СТЕФУРАК,
заступник директора з
наукової роботи
НПП "Гуцульщина"

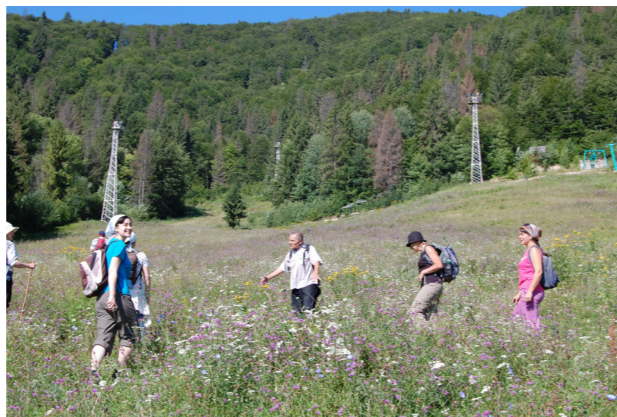
Міжнародна та вітчизняна наукова співпраця

Науково-дослідні роботи в НПП "Гуцульщина" виконуються відповідно до програми Літопису природи та плану науково-технічних заходів силами науковців Парку та інших наукових установ за укладеними договорами.

В 2013 році укладено Договір співпраці між Національним природним парком "Гуцульщина" та Інститутом Ботаніки Словацької Академії Наук (Братислава, Словаччина). Міжнародна експедиція відбулася з 15 до 20 червня цього року, відповідно до договору. Із словацької сторони взяли участь: магістр Моніка Янісова, магістр Івета Шкодова, інженер Мілан Заяц (Інститут Ботаніки, Словацька Академія Наук), магістр Катаріна Деванов (Музей Тренчин), магістр Яна Смананова (адміністрація охоронюваного ландшафту області МТС Стражовські пагорби, Поважська Бистриця), доктор Ева Ухлярова, магістр Інґрід Турісова (Університет Матея Белла, Банська Бистриця). З української сторони: к.б.н. Любов Борсукевич (ботанічний сад Львівського Національного Університету ім. І. Франка), д.б.н. Ганна Куземко (Софіївський Національний Дендрологічний Парк, Національна Академія Наук), к.б.н. начальник наукового відділу НПП "Гуцульщина" Любомир Держипільський, науковий співробітник Парку Ганна Савчук (НПП "Гуцульщина"). Метою експедиції були фітосоціологічні вивчення мезофільних пасовищ НПП "Гуцульщина". Дослідження є частиною наукової роботи "Класифікація мезофільних пасовищ у Карпатах". Експедиції охопили території трьох ПНДВ: Косівського, Старокутського та Шешорського. Результати роботи будуть опубліковані в наукових виданнях України, Словаччини та 11 томів

Літопису природи НПП "Гуцульщина".

В І декаді серпня працювала експедиція з вивчення видового складу фауни Діапріїдів (Hymenoptera, Proctotrupoidea, Diapriidae) НПП "Гуцульщина", відповідно до угоди з Чернівецьким національним університетом ім. Ю. Федьковича. В експедиції брали участь к.б.н. кафедри молекулярної генетики та біотехнології ЧНУ Тимочко Л.І. та к.б.н. старший науковий співробітник НПП "Гуцульщина" Пасайлюк М.В. Польові збори Діапріїдів проводилися в різних

рослинних угрупованнях: лучна рослинність на березі р. Рибниці, луки на околицях с. Вербоваць, лісові масиви різного типу.

В цей же період, з 1 по 10 серпня, проводилася ще одна експедиція з метою виконання гідробіологічних досліджень та збору наукового матеріалу. В ній взяли участь випускники кафедри зоології Київського національного університету ім. Т. Шевченка (відповідальний Фесянов Б.П.) та наукові співробітники НПП "Гуцульщина" Глодова Л.М. та Савчук Г.В. Проводиться камеральна обробка зібраного матеріалу, результати будуть подані в річному звіті.

В цьому році підписана угода про співпрацю

з біологічним факультетом Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. 18-24 серпня відбулася мікологічна експедиція під керівництвом к.б.н. доцента кафедри мікології та фітоїмунології Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна Акулова О. Ю. Учасниками експедиції були студенти 3-го курсу цього університету (8 осіб) та науковці НПП "Гуцульщина": начальник наукового відділу к.б.н. Держипільський Л.М., зам. начальника наукового відділу Фокшей С.І., науковий співробітник Савчук Г.В., завідувач лабораторії екологічного моніторингу Петричук Ю.В. Основне завдання експедиції полягало у вивченні мікофільних грибів території Парку. Додіження охопили різні біотопи: діброви, бучини, ялицево-букові ліси та праліси під г. Ледескул та Лисина Космацька. За попередніми даними список грибів НПП "Гуцульщина" поповнить понад 100 видів. Крім того експедицією було виявлено *Mutinus ravenelii* (Мутинмалиновий, Шешорське ПНДВ), який занесений до ЧКУ. Результати досліджень будуть опубліковані в 11 томів Літопису природи.

В першій декаді вересня запланована мікологічна експедиція під керівництвом д. б. н., заступника директора Інституту ботаніки імені М. Г. Холодного з наукових питань Гелюти В.П.

Міжнародна співпраця сприяє поширенню передових ідей науково-дослідної роботи, популяризації природно-заповідної справи, знайомству з історико-культурною спадщиною держав тощо.

Стелла ФОКШЕЙ,
заступник начальника наукового відділу НПП "Гуцульщина"

Делегація Венгровського повіту Польщі відвідала Національний природний парк "Гуцульщина"

Делегація Венгровського повіту Польщі, яку очолював староста повіту Кишитоф Федорчак, побувала з візитом у національному природному парку "Гуцульщина".

В адміністративному приміщенні, яке розташоване в м. Косові, відбулась коротка зустріч з керівництвом та працівниками Парку. Директор Василь Пророчук, заступник директора з рекреації та благоустрою Анастасія Костюк, завідувач науковим відділом Любомир Держипільський ознайомили гостей з структурою Парку, основними напрямками діяльності, відбулась коротка презентація наукової, рекреаційної та еколого-освітньої діяльності установи.

В лабораторно-експериментальному корпусі с. Сводна завідувач лабораторією Юрій Петричук коротко ознайомив з роботою цієї установи, особливо гостей зацікавила науково-дослідна робота із збереження рідкісних макроміцетів. За повідомленням науковців парку станом на 1.06.2013 року обліковано 460 видів грибів, з них 286 — істівних, які зростають на території Косівщини. Також поляки

цікавились видовим складом рослинного і тваринного світу, їх станом і охороною.

А далі була цікава мандрівка до пасіки Святого Миколая. Тут привернули увагу своєю оригінальністю численні вулики, різні за розміром та формою, виготовлені в оригінальному гуцульському стилі з дерева. Досвідчений пасічник району Василь Палійчук розповів про карпатську бджолу, стан розвитку бджільництва на Косівщині, ознайомив з лікувальними властивостями меду, а також методом лікування (апітерапією) з використанням бджіл. За доброю традицією гостей пригостили ароматним карпатським чаєм, медом та пампушками.

В розсаднику лісоутворюючих, декоративних та плодкових дерев і кущів відбулась коротка зустріч з його працівниками Ярославом Яремином, Любою Лукань та Лідією Цьок. Не менш цікавими були відвідини Маєтку Святого Миколая. Тут делегація радо зустріла улюбленець української дітвори Миколай. Він коротко розповів про звичаї і традиції Гуцульського краю, роботу пошти Святого Миколая, співпрацю з релігійними громадами, проведенням різних дитячих заходів, зокрема й фестивалю "Новорічно-різдвяної іграшка" та свята "Великодні веснянки у

Миколая".

А далі була подорож до столиці гуцульської писанки — Космача. З великою зацікавленістю поляки піднялись на гору, що в с. Космач-Завоєли, де знаходиться камінь Довбуша — мегалітичне святилище (32 тис. р. до н.е.).

У приватній агросадібі зеленого туризму "Космацька писанка" відбулась зустріч з родиною малої сімейної ферми ПП Романа Бойчука, який розповів про реалізацію проекту "Нетрадиційний метод лікування — овітерапія" та зробив екскурсію в музей вівчарства. Тут гостей зустрічали народні музики та були виконані гуцульські наспіви місцевим аматорським колективом, яким керує господиня садиби Параска Бойчук. Космачани продемонстрували свій талант та за короткий час навчили поляків танцювати гуцулку.

Петро БІЛОУСЯК,
провідний фахівець відділу екологічної освіти НПП "Гуцульщина"

Міжнародна конференція у Словаччині

Державна охорона природи Словаччини в співпраці з WWF-DCP (Фонд дикої природи) - Австрія та CNPA (Карпатська мережа природоохоронних територій) - Румунія організували та провели міжнародну наукову конференцію, яка відбулась в м. Татранська Яворина (Словаччина). Її мета - поглиблення і зміцнення співпраці партнерських організацій на взаємовигідних умовах, що забезпечить подальший позитивний

розвиток природоохоронного руху в ряді країн Карпатського регіону. В роботі конференції взяв участь заступник директора НПП "Гуцульщина" з наукової роботи Стефурак Юрій Петрович. Він виступав на секції "Збалансований розвиток територій" та провів презентацію за темою: "Роль Національного природного парку "Гуцульщина" в збалансованому розвитку регіону".

Вл. інформація

НОВІ ПІДХОДИ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ ЛАБОРАТОРІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО МОНІТОРИНГУ

У 2005 році при НПП “Гуцульщина” було створено лабораторію екологічного моніторингу, основними напрямками діяльності якої є: мезокліматичні спостереження, гідрологія, фенологія, аналітичний контроль вод, ґрунтів, радіаційного фону. З часу створення цей перелік постійно поповнюється новими науковими підходами та напрямками досліджень.

На сьогоднішній день співробітниками лабораторії розроблена стратегія щодо попередження знищення місцевих популяцій червонокнижних видів грибів, виконується програма по збереженню та відтворенню рідкісних видів макроміцетів. Започатковано виконання окремих пунктів - облаштовується лабораторне приміщення, проведені підготовчі роботи щодо створення мікологічного полігону.

Результатом такої праці повинно стати, окрім пропаганди збереження рідкісних та зникаючих

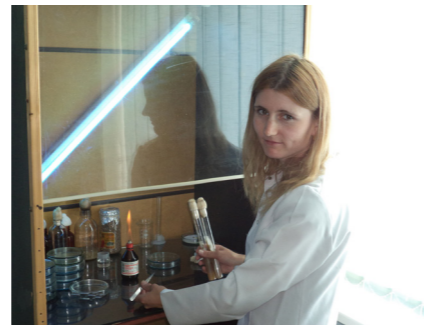
видів грибів, отримання в лабораторних умовах міцелію та плодових тіл, а також поповнення їх чисельності у природі, детальний аналіз компонентного складу. Такі результати особливо важливі зважаючи на те, що є всі передумови вважати червонокнижні види грибів, які зростають на території НПП “Гуцульщина”, джерелом біологічно активних речовин різного спектру дії. На сьогодні виділено чисту культуру та проведено дослідження по інтенсивності росту *Polyporus umbellatus*, *Hericius coralloides*, *Mutinus caninus* на поживних середовищах різного складу. Здійснюється також ідентифікація культур із застосуванням комплексу культурально-морфологічних, мікроскопічних, фізіолого-біохімічних та молекулярно-біологічних методів.

Перспективою лабораторії є: вивчення біологічних особливостей поверхневого та глибинного культивування плодових тіл та міцелію (грибниці) для налагодження екстенсивного та інтенсивного культивування грибів, дослідження фармацевтичних властивостей червонокнижних базидіоміцетів, отримання на основі культивованого міцелію та плодових тіл біологічно активних і хімічно цінних речовин. Крім природоохоронного ефекту виконання наміченого плану дій матиме важливе економічне (культивування грибів) та профілактично-оздоровче значення для населення регіону.

Давно назріла потреба у використанні нових підходів для оцінки якості води. Один із основних та визнаних методів оцінки якості водного середовища за хімічними та біологічними показниками є метод біоіндикації.

Біоіндикація є складовою частиною екологічного моніторингу водних об'єктів території НПП “Гуцульщина”. Оцінка якості середовища та антропогенних змін водних екосистем проводиться і за абіотичними параметрами, однак отримати за ними повну характеристику неможливо, оскільки основний критерій – реакція живих організмів, що проживають у водному середовищі, залишається неврахованим. Зважаючи на той факт, що для окремих елементів гранично допустимі концентрації (ГДК) взагалі не регламентовані, а показники ГДК давно переступили межу, що відділяє допустимий і небажаний рівні забруднення навколишнього середовища, то переваги використання біоіндикації цілком очевидні. Живі організми завжди чітко реагують на негативні дії будь-якого походження, незалежно від їх врахованості та ступеня вивченості, тому використання індикаційних можливостей біологічних об'єктів набуває все більшого значення. Індикатори використовуються як для виявлення окремих забруднювачів, так і для спостереження за загальним станом водойм. Результати таких досліджень будуть враховуватися при визначенні природоохоронної стратегії та ідентифікації негативних факторів навколишнього середовища, що стали причиною змін біооб'єктів.

На сьогоднішній день зростає актуальність раціонального використання, відтворення

та збереження фізіологічних особливостей притаманних локальним породам, які забезпечують їхню адаптаційну пластичність, пристосованість до конкретних умов утримання і експлуатації. Саме такою самотньою складовою біорізноманіття у тваринництві України є гуцульська порода коней. Вона має унікальні господарські і біологічні якості, які забезпечують її ефективне різноманітне використання в господарствах всіх форм власності в регіоні Українських Карпат. Однак, тривале чистопородне розведення, а також споріднене парування гуцульських коней, яке мало місце протягом останніх років, може спричинити зниження їх природної резистентності. Тому метою наших досліджень було вивчення показників природної резистентності організму коней гуцульської породи та проведення порівняльного аналізу їх адаптаційних можливостей із такими коней інших порід.

Отримані результати дослідження факторів природної резистентності в перспективі дадуть можливість здійснювати спрямований добір тварин найбільш придатних для відтворення та удосконалювати методи утримання і використання гуцульських коней з метою їх збереження та покращення.

Юрій ПЕТРИЧУК,
завідувач лабораторії
екологічного моніторингу
НПП “Гуцульщина”
Марія ПАСАЙЛЮК,
старший науковий
співробітник
НПП “Гуцульщина”

На міжнародному тренінгу в Словаччині

Карпати – велика гірська система в Центральній-Східній Європі. Це резервуар біорізноманіття. На східних схилах Карпат свій початок беруть ліві притоки однієї із найповноводніших європейських річок Дунаю. Дельта Дунаю є найважливішим і найціннішим водно-болотним угіддям Європи. У Рамсарській конвенції (2 лютого 1971 р.) чітко підкреслюється тісний зв'язок між водно-болотними угіддями (ВБУ), водою і людьми. На жаль, велика кількість населення не розуміють цінність ВБУ і шкодять таким чином природі.

У м. Братислава (Словаччина) відбувся міжнародний тренінг на

тему “Світ Карпат і водно-болотні угіддя Дунаю”, в якому взяла участь Катерина Лаврук – начальник відділу екологічної освіти НПП “Гуцульщина”. Організаторами даного заходу виступили: Карпатська ініціатива водно-болотних угідь, Інститут прикладної екології DAPH-NE та Державна служба охорони навколишнього природного середовища Словаччини. Дводенна програма тренінгу була насиченою та цікавою, проводились різноманітні практичні та теоретичні заняття. У перший день всім учасниками заходу був представлений посібник з екологічної освіти “Світ Карпат”, в якому розроблені практичні заняття для дітей та дорослих щодо охорони

водно-болотних угідь. На прикладах було продемонстровано як краще використовувати даний посібник. Надзвичайно захоплюючою була подорож у національний парк Допау-Ауен (Австрія), де ми відвідали еко-туристичний візит-центр.

Літні табори

УКРАЇНА
ДОЛІНСЬКА РАЙОННА ДЕПАРТАМЕНТ
УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ
ДОЛІНСЬКИЙ РАЙОННИЙ БУДИНОК
ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
77003, м.п. Оболонь, 34 м. Долина, Івано-Франківська область, тел. (03477) 2-74-95,
e-mail: dolinska@ukr.net, сайт: www.dolinska.gov.ua
№ 17, м.п. 18, червня, 2013 р.

Вельмишановний Василю Василювичу!

Низький уклін Вам та всьому колективу НПП “Гуцульщина”, який Ви очолюєте, за гостинність, людяність та увагу, яку проявили Ви та Ваші працівники до нас та наших дітей під час відпочинку на території ПНДВ с. Шешори.

Завдяки Вам наші діти – учасники Долинської районної школи лідерів уже варту мали можливість оздоровитися та відпочити в чудовому гуцульському краю. Дякуємо Вам за подарунок нашим дітям кашку!

Особливу подяку висловлюємо доброму чоловіку та просто ширій, привітній і безкорисливій людині – Івану Володимировичу Михайлюку, начальнику ПНДВ с. Шешори та його колективу; працівникам маєтку святого Миколая, адже завдяки їхнім старанням ми отримали можливість поспілкуватися зі святим Миколою та ще й отримати подарунок. Також дякуємо працівникам НПП “Гуцульщина”: Анастасії Григорівні Костюк, заступнику директора з рекреації та благоустрою, Ганні Василівні Савчук, старшому науковому співробітнику, Олені Іванівні Гараснійчук, провідному фахівцю відділу рекреації та благоустрою, Петру Ярославовичу Білоусу, провідному фахівцю відділу екологічної освіти, за цікаву та пзнавальну лекцію про діяльність НПП “Гуцульщина”.

Тож велике Вам спасибі, творчих злукотків Вам і насити до праці.

Нехай Господь Бог Вас береже, а Матінка Божа доставить Вам щастя!

За додрученням школярів Долинщини:

директор Долинського районного будинку дитячої та юнацької творчості

Василь Корольок

Сторінку підготувала Катерина ЛАВРУК – начальник відділу екологічної освіти НПП “Гуцульщина”

Літній табір Корпусу Миру США в Україні

(с. Шешори, 3-9 липня 2013 року)

З третього по дев'яте липня цього року Волонтери Корпусу Миру США в Україні в чотирнадцятий раз організували літній табір «На виживання» в Карпатах. Цього разу табір проходив в с. Шешори на території Національного природного парку «Гуцульщина». Волонтери, школярі та їхні вчителі провели шість чудових днів в таборі. За ці дні ми мали можливість здійснити піші прогулянки, пограти в різні ігри, приготувати смачні блюда на вогнищі та провести різні заняття.

Працівники парку сприяли нам у всьому: надали в наше користування кухонну утварь, допомагали порадами, виділили нам певну територію для користування. Щасливі і втомлені ми повернулися додому і поділилися своїми враженнями про табір та гори Карпати з родиною та друзями.

За час перебування в таборі ми відчули належну увагу та підтримку з боку Косівської районної державної адміністрації та керівництва Національного природного парку «Гуцульщина». Дякуючи їх увазі до нас та допомозі, наш табір був дуже успішним, учасники табору відчували себе в повній безпеці та могли отримати задоволення від перебування в Шешорах. Я готовий будь-кому порекомендувати це місце, хто хоче поспілкуватися з природою, не переймаючись різного роду проблемами пов'язаних з перебуванням у таборі.

З повагою,
Дерек Свонсон,
директор табору,
Волонтер Корпусу Миру США в
Україні, м. Рубіжне Луганської обл.

Свято меду в Косові

19 серпня, у день величного християнського свята Преображення Господнього (Спаса), за давнім звичаєм освячують фрукти та мед. Саме в цей день своє професійне свято відзначають пасічники України.

На Косівщині цього дня відбулось свято меду, яке проводилось під гаслом "Бджоли – здоров'я нації". З самого ранку на майдані Незалежності м. Косова метушилися досвідчені та молоді пасічники району, які готували тематичні виставки до початку дійства. Розпочав свято міський голова Миколи Фокшея, який вітав усіх присутніх із "солодким" Спасом. Отець-декан Косівського деканату УПЦ КП Іван Близнюк і отець УГКЦ Юрій Корпанюк благословили свято та освятили мед. До присутніх звернулись заступники голови РДА та районної ради Володимир Совіздранюк та Василь Жмендак, голови Івано-Франківської обласної та Косівської районної спілок пасічників Богдан Паркулаб та Остап Тим'як, начальник управління агропромислового розвитку району Іван Івасюк, редактор журналу "Український пасічник" Микола Осташевський. Вони підкреслили важливу роль розвитку бджільництва в Україні і регіоні та

вручили нагороди пасічникам. Слід зазначити, що серед нагороджених був і Василь Дмитрович Палійчук, який опікується пасікою Святого Миколая НПП "Гуцульщина".

Національний природний парк "Гуцульщина" презентував на святі пасіку Святого Миколая. На виставці були представлені десятки видів продуктів бджільництва, стенди, світлини, які висвітлювали діяльність пасіки та різна друкована продукція. Заступники директора Парку Юрій Стефурак та Анастасія Костюк, начальник відділу екологічної освіти Катерина Лаврук, разом з досвідченим пасічником району Василем Палійчуком та його дружиною Марією Серафимівною, охоче розповідали учасникам свята про роботу НПП "Гуцульщина" загалом, найбільше про реалізацію чудового проекту розбудови

туристично-мистецького комплексу "Маєток Святого Миколая", в складі якого створена та облаштована пасіка Святого Миколая. Нині вона налічує понад 50 вуликів різної цікавої архітектурної форми, в яких вирощується понад 40 сімей бджіл. Кожен відвідувач виставки мав можливість скуштувати того чи іншого виду меду та іншої продукції бджільництва. Редактор журналу "Український пасічник" Микола Осташевський відмітив, що пасіка Святого Миколая НПП "Гуцульщина" це єдина та унікальна пасіка, яку вже можна вважати музеєм. Микола Дмитрович звернувся до влади з пропозицією створити на базі пасіки Святого Миколая музей бджільництва, адже він практично є.

Впродовж свята лунала чудова гуцульська музика та пісні у виконанні колективів художньої самодіяльності району. Проведення цього чудового дійства створило приємний солодкий настрій на душі гостей та учасників.

Ольга ГАРАСИМ'ЮК,
провідний фахівець відділу
рекреації та благоустрою,
учасник свята

Створюємо племрепродуктор з розведення гуцульської породи коней

Гуцульська порода коней є самобутньою складовою біорізноманіття у тваринництві України. Це аборигенна, універсальна порода, вона має унікальні господарські і біологічні якості, які забезпечують її ефективне різноманітне використання в господарствах всіх форм власності. Однак, протягом останніх років чисельність чистопородних

тварин значно скоротилася, а відсутність державної програми їх розведення поставила цю породу, яка є дуже популярною в країнах західної Європи (Бецадський національний парк (Польща) протягом 20 років розводить гуцульську породу коней), на межу зникнення. НПП "Гуцульщина" проводить

науково-дослідну роботу з тем: 1. Збереження генофонду Гуцульської породи коней в Карпатському регіоні України. 2. "Вивчення показників природної резистентності гуцульської породи коней". Парк також має на меті створити племрепродуктор з розведення гуцульських коней, яких з успіхом можна використовувати для проведення природоохоронних заходів,

кінного туризму та гіпотерапії (лікування кіньми).

Для цих цілей в НПП „Гуцульщина“ обгороджено пасовище понад 4 га та заготовлено 15 т сіна, яким будемо годувати коней (гуцуликів), а також підкормлювати диких тварин взимку.

Ігор ФЕНЧУК,
фахівець I категорії з
екологічної освіти
НПП "Гуцульщина"

Еколого-пізнавальна стежка "На Росохату"

Еколого-пізнавальна стежка "На Росохату" прокладена живописним мальовничим куточком Шешорського природоохоронного науково-дослідного відділення НПП "Гуцульщина". Вона бере початок від центральної дороги с. Шешори (уч. Царина). Маршрут

Місце відпочинку

пролягає через заповідну річку Пістинька до печери Довбуша. Про неї складено чимало легенд, які передаються з покоління в покоління, зокрема, що вона використовувалась учасниками опришківського руху під проводом легендарного ватажка опришків, О.Довбуша. Печера має форму прямокутного тунелю довжиною 27м, шириною 1-1,5м, висотою 2-4м, орієнтована на південний захід, з глибини тунелю витікає джерело.

Далі стежка повертає вгору, через гірський потічок, веде до поляни, яку оточує красивий буковий ліс. Багатолітні (100-річні) буки-красені зачаровують своєю таємничістю.

Звідси стежка веде плавним підйомом вгору, мішаним смереково-буковим лісом, де

зростають також ялини, явори, сосни. Тут кожне дерево величне і горде, багато з них мають свої легенди і є свідком багатьох історичних подій.

На маршруті стежки зростає молоде насадження тису ягідного. Науковцями НПП "Гуцульщина" розроблена і реалізується програма "Ренатуралізація тису ягідного", яка передбачає створення банку садивного матеріалу, визначення оптимальних способів відтворення виду.

Далі мандруємо до мальовничої поляни. Понад 30 років на висогірній сіножаті, функціонує полонина "Росохата".

Дві частини поля, утворюючи розгалуження, мають вигляд росохи, тому і назвали полонину "Росохата".

Навоколишня територія-це неповторної краси природні ландшафти Національного природного парку "Гуцульщина", з багатого флорою та фауною.

В лісах можна побачити: оленя благородного, козулю, лисицю, дикого кабана, саламандру плямисту та інші види тварин. Серед птахів зустрічаються: ластівка, орябок, сова довгохвоста, канюк, зрідка залітає лелека чорний. З рослин тут зростає понад 50 видів, серед яких: білоус, астранція велика, дзвіночки персиколісті, скупчені та розлогі, конюшина, костриця тощо. На вологих місцях трапляються рідкісні орхідеї.

В період випасання худоби на полонині, вас радо зустріне досвідчений, поважний ватаг Кравчук Василь Миколайович. У спілкуванні з ним можна дізнатися

про те, як виготовляють бринзу, будз, вурду, а за бажанням, скуштувати полонинської сирно-молочної продукції та спільно приготувати гуцульський бануш.

Мандрівка еколого-пізнавальною стежкою "На Росохату" - це захоплююча подорож у казковий світ різноманіття природи, у світ легенд, традицій, звичаїв та побуту гуцульського краю.

Стежка промаркована. На маршруті встановлені малі архітектурні форми, облаштовані місця відпочинку.

Вхід до печери Довбуша

Довжина маршруту - 860 м н.р.м, тривалість переходу - 1 год.

Ольга ГАРАСИМ'ЮК,
провідний фахівець відділу
рекреації та благоустрою
НПП "Гуцульщина"

Працівники Парку разом з сільським головою с. Шешори Якібчуком В. В. та ватагом полонини Кравчуком В. М. (в центрі)

Сторінками Червоної книги України

Види ЧКУ, виявлені в 2013 році

В 2013 році колекцію грибів НПП “Гуцульщина” поповнили ще два червонокнижні види: Мутин собачий (*Mutinus caninus*) і Мутин малиновий (*Mutinus ravenelii*). Мутин собачий в червні виявила заступник начальника наукового відділу Фокшей С. І.,

а Мутин малиновий в серпні – учасник експедиції (студент 3-го курсу), яку очолював к.б.н. доцент кафедри мікології та фітоїмунології Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна Акулов О. Ю.

Ці два види належать до

родини Веселкові — Phallaceae. Вони є рідкісними представниками роду в складі мікофлори України, з диз'юнктивним ареалом. Трапляються дуже рідко, переважно групами з 3–5 (зрідка більше) плодових тіл.

Мутин собачий

Природоохоронний статус виду: Рідкісний.

Умови місцезростання: Переважно листяні ліси, серед кущів, у вологих місцях на багатому на гумус та органічні рештки ґрунті, пеньках, гниючій деревині листяних порід.

Загальна біоморфологічна характеристика:

Молоде плодове тіло спочатку яйцеподібне, приблизно 2 см в діаметрі, з часом видовжується до 4–5 см, біле чи жовтувате. Воно складається з аморфної спороносною частини (глеби) та стерильної — губчастої й порожнистої (рецептакула), оточених щільною оболонкою (перидієм). Під час дозрівання рецептакул розтягується і прориває перидій, який зберігається біля основи рецептакула. Зріле плодове тіло 5,5–12×0,8–1,2 см, біле, блідо-жовте, вузькоциліндричне, увінчане вузькою конусоподібною червоною голівкою, вкритою темнооливковим спороносним слизистим шаром (глебою) з неприємним запахом. Спори блідо-жовті, витягнуті, 3,5–5,5×1,5–2,5 мкм, розносяться комахами. Плодові тіла з'являються у червні–жовтні. Сапротроф.

Мутин малиновий

Природоохоронний статус виду: Рідкісний.

Умови місцезростання: Трапляється в різних місцях, на багатих гумусом ґрунтах, однак в Україні виявлений лише в локалітетах, пов'язаних з чорною вільхою, переважно на вологих піщаних ґрунтах.

Загальна біоморфологічна характеристика: Молоде плодове тіло спочатку яйцеподібне, 2–2,8×1,5–1,7 см, гладке, чисто біле, складається з аморфної спороносною частини (глеби) та стерильної — губчастої й порожнистої (рецептакула), оточених щільною оболонкою (перидієм), з міцеліальними тяжами при основі. Під час дозрівання рецептакул розтягується і розриває перидій, який зберігається біля основи рецептакула, переважно на дві лопаті, зрідка лопатей буває більше. Зріле плодове тіло 6–15×0,7–1,2 см, рецептакул світло-малиновий, рожево-червоний, вузькоциліндричний, донизу звужений, губчастий, порожнистий, увінчаний яскраво-червоною, карміново-червоною, до криваво-червоної, конусоподібною голівкою, вкритою темно-оливковим спороносним слизистим шаром (глебою) з сильним неприємним запахом. Спори еліпсоїдні, гладкі, 3–5×1–3 мкм, розносяться комахами. Плодові тіла з'являються у червні — жовтні. Сапротроф.

Режим збереження популяції та заходи з охорони:

Не вживалися. Види необхідно виділити в чисту культуру і підтримувати у відповідних колекціях культур.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРИРОДНИЙ ПАРК
“ГУЦУЛЬЩИНА”

Вісник Національного природного
парку “Гуцульщина”

Редактор Василь Пророчук

Засновник і видавець
НПП “Гуцульщина”.

Свідоцтво про державну реєстрацію
ІФ №512 від 12.03.2004 р.
Наша адреса: Івано-Франківська обл.
78600 м. Косів, вул. Дружби, 84.
тел./факс: (03478) 2-37-09

Вісник засновано
27 вересня 2002 року

Видруковано в рекламному агенстві
“Карпати-інфо”
Тираж 500 прим.